

El Baix Penadés

Setmanari autonomista

SURT ELS DISSAPTES

Preus de subscripció

VENDRELL, trimestre.	1 ^a Ptas.
FORA, id.	1 ^a 25 »
EXTRANGER, id.	2 ^a »
Número corrent, 10 céntims. Atrassat, 20 id.	

Redacció y Administració

Carrer del Teatre, núm. 18.

Anuncis, reclams y remittits, á preus convencionals

No s'admeten escrits sense firma

NO'S TORNAN ELS ORIGINALS

BON CAFÉ

Las familias que vulguin gastar bon café han de comprar el que's torra, dia per altre, per lo nou sistema de aroma concentrat, en la Gran Drogueria de

PAU NIN

de aquesta vila, situada en la Plassa Nova, cantonada al carrer del Teatre. Preu, 2 pessetas lliura.

Sucursal del
Gran Tostadero de Café

CUPINAMBA

de aroma concentrado.
CON REAL PRIVILEGIO

Representant en Vendrell

Josepha Gasull, Vda. de S. Magriñá
Carrer de Jaume Ramon, núm. 1, panaderia.

Programa Oficial

de las festas que en honor de nostra excelsa Patrona SANTA AGNA se celebrarán durant los dias 25, 26, 27 y 28 de Juliol, organisadas pel Magnífich Ajuntament, Administradors de la Santa, Societats y demés entitats de la vila.

DIA 25

Al mitj dia se donarán per comensadas las festas ab una tronada engegada dalt del campanar, en tant que las campanas ventarán á festa.

A las tres de la tarde, á la Casa de la Vila

REPARTICIO DE BONOS

consistents en comestibles, als pobres de la població.

A las quatre, en lo saló de sessions de la Casa de la Vila, se farà la

REPARTICIO DE PREMIS

als noys y noyas de las Escuelas públicas, en virtut dels exámens celebrats previament.

Seguidament, els *Xiquets de Valls*, balls de la *Rosaura*, *Diablos* y demés comparsas populars, se reuniran devant la Casa de la Vila, y després de executar sas evolucions surtirán tots junts ab sas músicas apropiadas en alegre CERCA-VILA.

A las deu de la nit, en la plassa de Pi y Margall, s'engegará un grandió

Castell de Fochs Artificials

á càrrech del intelligent pirotècnich de Reus Joseph Morgades (a) Escala.

Acabat els fochs, CONCERT D'ORQUESTA en els jardins del Tivoli y CINEMATÓGRAFO en el Casino Circo.

DIA 26

MATINADAS per la orquesta, grallas, *Xiquets de Valls*, *Diablos*, ball de la *Rosaura* y demés balls y dansas.

A las deu del matí, en la iglesia parroquial,

Divins Oficis

dedicats á la excelsa Patrona SANTA AGNA, cantantse, ab acompanyament de la orquesta *La Vendrellenca*, una de las misas del mestre Perossi, fent el panegírich de la Santa l'eloquent orador sagrat Rvnt. D. Jaume Creixell, Pbre.

Acabat l'Ofici, devant de la Casa de la Vila, els *Xiquets* aixecarán sos grans

Castells y Torras

y avans ballarán las dansas populars, y l'Ball de la *Rosaura* será executat íntegrament.

Durant la tarde, aquestas dansas y balls recorreran com de costum la població, y á las sis surtirá de la iglesia la

SOLEMNE PROFESSÓ

que recorrerà el curs de costum, y de la que n'es pendenista principal el distingit jove D. Ramón Alvarez Ribas.

A la entrada de la professó se calará un bonich ARBRE DE FOCHS ARTIFICIALS y els *Diablos* enjugarán una vistosa y espléndida CARRETELLADA.

A la nit, en lo Teatro del Casino Circo, gran funció de ópera, cantantse per una excelent companyia

SONAMBULA

y á la sala del Tivoli, ab la orquesta d'aquesta vila

CONCERT Y GRAN BALL PÚBLICH

DIA 27

Com el dia anterior, alegres *MATINADAS*.

A las deu se celebrará en la iglesia parroquial, un solemne

OFICI DE DIFUNTS

en sufragi dels vehins que finaren durant l'any; ab la mateixa orquesta y l' mateix orador sagrat del dia avans

En surtint d'ofici els *Xiquets* aixecarán sos CASTELLS á la plassa de Pi y Margall.

A las quatre de la tarde en lo Saló del Tivoli, l'*Orfeo Vendrellench* ab sas tres seccions de senyoretas homes y noys, donará un escullit

Concert de Música Popular Catalana

A la nit en lo Casino Circo, funció d'ópera, cantantse

Lucia di Lammermoor

y al Saló del Tivoli,

GRAN BALL PÚBLICH

ab la mateixa orquesta del dia avans.

DIA 28

A la nit de aquest dia, y en obsequi als forasters que 'ns visitin,

BALLS DE SOCIETAT

en el Casino Circo y Centre Industrial, ab reputadas orquestas.

La Comissió

NOTA.—La Companyia dels ferro-carrils de M. á Z. y A. ha concedit bitllets de anada y tornada, á preus reduits, desde varias estacions de la "Red Catalana" á la de nostra vila.

Tartrana en venda en molt bon estat, y se cedirá per un preu módich.
Informarán en la impremta d'aquest setmanari.

Venda d'una propietat

plantada de vinya, olivers y camps, de 70 jornals de tinda, en la qual hi ha una casa ab habitacions, celler, cup y premsa de ferro, situada en el terme de Arbós, á un kilometre de la estació de dita vila.

Pera informes, D. Joseph Ferret, carrer Major, número 32, devant de las Quatre Fonts.

OBRA NOVA

R. RAMON Y VIDALES

L'impenitent

Drama vilatá en 3 actes

2 pessetas.

De venda á Barcelona en la Llibreria de Antoni López, Rambla Centro, 20; y en las principals Llibrerias. En aquesta vila en la impremta de Ramon Germans y Nebot, Teatro, 18.

En Jaume Ramon

Em furgaba de temps, el propòsit de pagar un deute, doncs com tal sentia, el dedicar un recort á la memoria del vendrellench tan estimat de tots nosaltres.

Y com ho era el Jaume de vendrellench! En nostra Catalunya trobém dos tipos ben marcats de catalans, el montanyench y el de las planas de marina. Y el vendrellench es una modalitat ben marcada de las planas marineras. Y el Jaume era un perfecte vendrellench.

Al seu estudi de notari, al casino, per tot arreu, sempre cantava en veu ben alta el seu pensar y el seu sentir de las cosas, com si las sevas ditas fossin de domini públich. Senzill, lleal y afectuós ab tots, resplandia tot ell una bondat inagotable.

En Jaume Ramon que no pará fins que fou, en perjudici de sos interesos y avensos, notari en sa vila nadiua, era un Notari de la vella y bona escola Catalana. Aprengué d'en Falguera el dret catalá y al despatx d'en Menós las prácticas y usansas notariales dels notaris de la escola barcelonina. Pocas cosas y ben sabudas, escripturas curtas y claras. Veus aquí la seva tónica profesional. Res de enfarfechs que indigestan sense profit.

El dret català no sols el sabia sino que'l sentia. Y el dret, com tot en la vida, deu sentir-se per professar-se ab acert. Aquestes institucions nostras que tenen la seva arrel y la seva saba en el fons més íntim de costums seculars no poden entendre'les, y prácticament veyem cada dia com no las entenen, els que no han penetrat fonament fins á l'ànima de nostras institucions socials. Bella mostra en dona en Jaume de com sentia encertadament el nostre Dret ab la seva pràctica professional en que tantas vegadas vaig tenir ocasió de comprobarho, com en diversos articles y treballs jurídichs per ell publicats.

Pero la seva vocació, la gran vocació de la seva vida, la aptitud verament excepcional del seu esperit, era la de investigador del passat, la de historiograf. Tinch la ferma persuasió, de que en Jaume Ramon, si en compte de viure al Vendrell, junyit al exercici d'una professió vilatana, ab la preparació adequada, hagués pogut llemsarse al estudi dels nostres Arxius Nacionals, ab sas investigacions hauria deixat una petjada fonda en la historia patria.

Tenia la passió del passat, la clarividencia dels fets entre 'ls papers y 'ls monuments y la infadigable paciència del cercador de la veritat histórica.

De totes aquestas qualitats vos en puch donar mostra en recorts personals.

Vaig per primera vegada visitar el Monastir de Poblet ab en Jaume y 'l malaguanyat metje en Ramon Bertran, bon aymant de las nostras cosas. Dos dias seguits ens fue el Jaume de *Cicerone*, explicant-nos punt per randa tots els detalls d'aquell monument notable, que havia visitat un sens fi de vegadas, del qual havia llegit tot lo á ell referent que se havia publicat, y del que sabia una pila de cosas íntimas, sobre tot dels últims temps, per llargas conversas que havia tingut quan era notari de Sarreal ab un ex-claustrat que residia en aquella població. Y era d'escoltar y veure la passió histórica que poseia, en el calor de las sevas explicacions que revelavan las sevas excelents qualitats per descriure institucions y estats socials d'èpocas llunyanas.

Quantas vegadas me havia explicat, deduintho d'escripturas vellas que havia examinat en titulacions d'algunas casas antigas de la vila, el succeïu creixement de nostra població, y fentne conversa haviam entretingut agradosament el temps, cercant datos del nostre passat. Desde aquellas conversas, jo tinch el convenciment de que en els sigles XVI y XVII la base econòmica de nostra vida rural era el bestiar, cerals, llegums y oli; de modo que'l ví y las garrofas que avuy ocupan el primer lloc entre els nostres productes de la terra, tenian una importància secundaria. L'increment en el conreu de la vinya va esser considerable quan en el sigle XVIII se va aixecar la bestial prohibició de que 'ls catalans comerciegessin ab América, comensantse aleshores en bona escala la estracció de vins y aguardents del Penadés per nostra platja de Sant Salvador, convertintse la nostra vila en el centre mercantil natural d'exportació y comensant el seu creixement, produí la *Edat d'Or* vendrellenca desde mitjans del sigle XVIII fins á la meitat del sigle XIX.

Vingué una vegada á Barcelona ab motiu de unas investigacions que estava fent. Me demaná que l'ajudés á regirar el Marca, y efectivament, estiguerem unas tardes remenantlo en la Biblioteca del Col·legi d'Advocats. Tinch ben fresca la impressió y la alegría que li produí la troballa de las capitulars dels Reys Franchs concedint als Abats de Sant Cugat del Vallés el territori que fou després Baronia del Vendrell, (termes del Vendrell, Santa Oliya, Albinyana, Sant Vicenç y Bonastre).

Entre publicat é inèdit aplega el bon vendrellench una bona pila de materials per la monografia á fer sobre nostra vila y sa comarca.

No vull descuidarme un aspecte de la vida del nostre amich. Era literat y poeta exquisit. Tots recordareu haverli llegit hermosas poesias y treballs

literaris escrits en català ben castís y ab estil sobriament delicat.

Junt ab en Joaquim Bassa, en Manel Romeu y en Joan Antich, fondaren en nostra vila el setmanari *El Vendrellench*, transformat després en *Lo Vendrellench*, quin primer número redactat en català corretgi de probas, sense que hagués pogut tenir el goig de veure'l sencer, per haberlo sorprès la mort abans de surtir á llum.

No sé si era causa ó efecte. No sé si totes aquestas cosas feyan al Jaume un gran patriota ó si perque era tan patriota feya lo que us acabo de comptar. Pero es lo cert que'l Jaume era nacionalista català de tota la seva vida. Desde estudiant era company d'en Guimerá y foren els primers y 'ls precursors del actual nacionalisme polítich.

De la intensitat del seu sentiment patriòtich us diré que sempre estigué disposat á tot y que may tingué 'l més petit dupte del triomf definitiu de Catalunya.

Descansi en pau nostre bon amich. La vila honra sa memoria posant el seu nom á un de sos millors carrers. Els que foren en vida els seus companys d'ideas l'honorarem continuant els nostres esforços per conquistar la autonomia, la llibertat y la civilisació per nostra Catalunya.

Jaume Carner

Un recort

Jaume Ramon y Viales

Ens varem conèixer en la notaria de D. Gayetá Menós. Era en Jaume, ab tot y esser tan jove, un dels dependents principals del despaig; jo vaig entrarhi de meritori, per ocupar, fent pràctica, algunes horas que tenia lliures.

Als pochos dias de relacionarnos ens trobarem ab qu'ell feya versos y jo també. Varem, donchs, *aconsonantar* desseguida, y sempre més siguerem amichs dels que s'estiman entranyablement.

En las regaladas tertulias del *Café Suís* y en las formals sentadas de la *Jove Catalunya*, transcorregué la nostra primera joventut, el bon temps de las ilusions dauradas, de las alegrías sanas, de las joyosas expansions que sembla que no hajan de tindre fi ni terme.

Eram poetas. Y no ho dich per lo que escriguesim, bó ó dolent, sino per la nostra manera de pensar, de sentir, de viure. Més ens estimavam donar satisfaccions al esperit que á la butxaca. Preferiam

una composició que res havia de reportarnos en l'ordre material, al millor negoci que 'ns hagués pogut enriquir.

Per aixó en Jaume Ramon, que dintre de la carrera notarial podia sustentar certas aspiracions, se contentá, ab una modesta plassa en el poble de Sarreal. Passá després á Montblanch, y per últim al Vendrell, sa aymada vila nadiua, en virtut d'una permuta que si materialment li era desventajosa, en l'esfera dels afectes, li permetia conviure ab els seus, y deixar els ossos allà mateix ahont havia vist la llum de la vida.

Sempre que l'havia anat á veure, fins en las horas de dolor ó de desgracia, trobava en ell el mateix home: noble, modest, efusiu, afectuós, excelent amich, escampant dolls d'atractivola simpatia.

Avuy es mort y encare'l veig, y'l veuré sempre mentres visca, que 'ls qui han compartit ab nosaltres tantas y tantas efusions, forman part de la nostra existencia.

Al evocar en el dia de la Festa major la recordansa de un ilustre vendrellench, que ha deixat tan bells escrits y tan hermosos exemples, crech que'm perdonareu, permetentme sisquere, que'm disculpi. Crech que'n semblant diada, tots els bons que foren han de ser encare entre vosaltres. Penseu ab en Jaume Ramon. Y ja que no podeu donarli'l lloch que's mereix al cap de taula, concediuli en el reonet més tendre de vostre cor.

J. Roca y Roca.

Barcelona 19 Juliol de 1906.

Una carta d'en Bartrina

Sr. D. Jaume Ramon.

Sent prop la boda que té
d'omplir de goig lo teu cor,
t'envejo, t'envejo á fé
sent com es ella un tresor.

Com l'aucellet á l'aucella,
com l'abella á la floreta,
com la tórtora blanqueta
estima á sa fiel parella,

així has d'estimarla, així,
y així ella te ha d'estimar,
ab amor pur, exemplar,
sens gelos ni frenesí.

Fentho aixís, passar veureu
placentera aquesta vida
y vostra ditxa, marcida
de segur may mirareu.

La lluna de mel, en tant,
fes que paulatinament
vagi sempre al quart *creixent*,
pero may al quart *menguant*.

La teva no hi anirà,
d'aixó ja n'estich segú,
puig no dantli motiu tú
sempre ella t'estimarà.

No sigas gelós per res,
que aixó no sols las irrita,
sino que á faltar incita,
devant l'amor propi ofés.

Digali, si es que no ho sab,
que guiada per son amor,
pot manar dintre ton cor,
pero may dintre ton cap.

Que cregui, per viure en pau,
en Deu, l'Infern y la Gloria,
y sábiga de memoria
la Epistola de Sant Pau.

Y no oblidis una cosa
que la experiencia ha ensenyat:

la enemiga del casat
es l'amiga de la esposa.

Ni encar gosant ta passió
en lo seu no tens de veure
cós de dona; si'm vols creure
mantén sempre l'illusió.

No caiguís en un desllís
ni jamay fugís de tó...
francament, tú ets massa bó
y mereixes ser felís.

Joaquim M. Bartrina.

Reus, 15 Agost 1875.

Sant Salvador, Patró del Vendrell

La nostra vila antigament no radicava al lloch d'are, sino á la vora del mar; y diu en Balaguer, que'n temps de la dominació de Roma el Vendrell tenia per nom *Palfuriana*. Potser que fos una ciutat de certa importancia perque es molt probable que en ella hi residís aquell riquíssim *Lúcius Lucinius Sura*, fill de *Lúcius de la tribu Sergia*, per testament del qual y á fi de perpetuar la seva memoria, fou construït el magnífich arch triomfal sobre la *Via Aureliana* que avuy admirém encara amb el nom d' *Arch de Bará*, com el monument més hermós de la Iberia romana.

La ciutat s' extendria desde la platja de Sant Salvador fins als dos estanys de Comarruga, del nom dels quals, *Palus* l'un, y *Fúria* l'altre, degué derivarse'l de la població *Palusfuriana*... *Palfuriana*... També podria ser que no fos tan estensa y á Sant Salvador hi hagués hagut altra població distinta de la que vorejava ls estanys. Mes siga com siga; descendim de la una com de l'altra, ó de totes dugues aduch separades, ó de la suposada ciutat, es de creure que'l motiu de que nostres antecessors abandonessin el vehinaje de les ones, seria'l mateix que'l de casi tots els pobles marítim d' aleshores; aixó es: salvar-se de la pirateria dels moros de Mallorques.

Es indubtable l'antigor de la colectivitat vendrellenca, car siga ó no *Palfuriana* l' nostre origen, el fet de ser Sant Salvador el titular de nostra parroquia significa que de totes maneres es anterior á les invasions serralhina y goda, perque, com fa notar un anónim cronista de Matarró, en tots els pobles de Catalunya que tenen per titulars de ses iglesies al Salvador, la Santa Creu, la Verge en l'Assumpció, Sant Miquel ó ls Apóstols, data la seva fundació del principi del cristianisme quan menys.

Quan l'emperador Constantí, al asseures al trono del Mon, declará la llibertat rel-igiosa y protegi al cristianisme, devia ser ja aleshores que ls nostres avis consagraren sa primera pública iglesia, capella, ó simplement altar, baix el patrocini del Salvador, donchs se comprén que ls nostres passats serien ja molt cristians en aquell temps, perque encare que apesar de la protecció del emperador els deixebles de Crist eren, no obstant, minoria en l'imperi, am tot, pel gran nombre de martirs haguts en les anteriors invasions de Dioclesiá y Maximia que'ns trasmet l' historia, s'endavina que'n aquestes comarques l'arbre del Evangeli tenia ja gran ufana.

A Sant Salvador, es dir, al mateix Crist, se encomanaren els primitius vendrellenchs; á Sant Salvador fou dedicada l'ermita que hi ha á la platja d'ahont total ó parcialment originém; Sant Salvador té per nom la propia platja, y de Sant Salvador se anomena també nostra iglesia parroquial... Y no obstant la festa major de la vila no la celebrém per Sant Salvador, sino per Santa Agna. Pero aixó es relativament modern, puig abans la millor festa anyal se celebrava talment en honor del Net y no de l'Avia.

Per cert que, referent á si s'havia ó no obrat bé amb aquest cambi, he ohit referir una graciosa tradició.

Molts devots del antich titular pretengueren que la Festa Major tornés á celebrarse per Sant Salvador. Els confreres de Santa Agna, apassionats per la seva santa, varen ferne qüestió de amor propi y s'hi oposaren am totes ses forces,

pero ls salvadoristes lograren tenir de part d'ells á la majoria de vehins y se acordá lo que pretenien. Mes veusaquí que Santa Agna, ofesa pel desaire, va pendre una resolució de tanta transcendencia que conseguí facilment quedar altre cop preferida.

L'endemá del dia en que's prengué l'acort, la primera persona que de bon matí entrá á la iglesia va adonarse, am la sorpresa qu'es de suposar, que la Santa faltava en son altar. Poden contar quin esglay corprengué als senzitls vendrellenchs! Tothom, al enterarsen, va compondre desseguida el per qué havia fugit Santa Agna, y sentían, sobre tot els salvadoristes, quelcom de remordiment.—Ahont haurá anat?—se preguntaven.—Al cel!—creyen els més; pero aviat va saberse que una dona de per allá darre la iglesia l'havia trobada al hort de casa seva, y á corre-cuita l'anaren á buscar, y devotament la tornaren en professó al altar.

Més com l'acort que motivá'l descontent de la Santa no va ser immediatament revocat, á la nit següent repetí l'excursió nocturna cap aquell hort del vehinat y allí la trobaren novament l'endemá, aquest cop am la particularitat de trobarse una hermosa poma á la md. Altra vegada fou conduhida solemniament á l'iglesia y aleshores li prometeren seguir celebrant la Festa Major en la seva diada y ja may més no's mogué del altar, ahont li fan bella companyia Joaquím, son espós, y Joseph, son gendre, als qui un dia, aprofitant un moment de distracció d'ella, vaig entrevistar per si podian dirme qui li havia ensenyat á Santa Agna el camí del hort de cal Piu (qu'era l'hort de que's tracta), diguentme'l bon fuster de Nazareth, tot fent la mitja rialla, que li semblava ser cosa dels administradors de la Confraria, pero encarregant-me sobre tot que no ho posés al diari.

J. Orpinell.

L'art de governar

Es la definició legal de la política, bren, lacónica, com si pretengués ab sa cruesa negar l'explicació del concepte, als somesos á ella, als que deuen ser governats.

Sembla que barrejar l'art ab la política es un contra-sentit; més encara, una injúria al art; pero en el fondo no es aixís, perque ls polítichs deuen ser veraders artistes, concixedors dels secrets de la política, per dirigir á bon fi la nau del Estat.

Aquesta idea de la política es en el sentit de la que podriam anomenar *alta política*, quina deuria ser composta de veraders sabis, d'intel·ligents, de homes disposats á treballar en benefici de la Nació que governan ó dirigeixen.

Ja n'hi ha d'exemples d'aquets polítichs; afortunadament, no tots son dolents, pero també es cert que la majoria no serveixen per ocupar el lloch, que més de las vegadas deuen sols al favoritisme.

Avuy, desgraciadament, es té sols en compte, per regla general, un conjunt de circumstancias deslligadas completament de tota idea de ciencia, bastant las més de las vegadas per esser governant, el tenir *bó*, com dihem els catalans, ab qui té la missió de fer els nomenaments.

Molts creuen que l'esser polítich es cosa senzilla, que basta solsament bona voluntat, y, naturalment, un poch de talent, ó al menys ilustració suficient per desempenyar el càrrech, mes ó menos superior aquesta, segons sia l'importancia d'aquest últim.

Els que aixís pensan, están complertament equivocats. Els polítichs, pel mer fet d'esser tals, están exposats á dirigir els negocis del Estat, á governarlo; per aixó nosaltres tractém á aquells baix el doble concepte de polítichs y polítichs-governants.

Naturalment que'l polítich de talla ocuparà lloch preeminent, y en conseqüencia deuria tenir condicions especials per exercir el càrrech. Pero sia com vulguí, el polítich deu tenir sempre una abnegació, una altesa de miras, un desapasionament, que inspire confiança an el poble tot, tant á sos partidaris,

com als que sustentin ideas oposadas á las sevas.

Els polítichs, donchs, considerats en els dos conceptes indicats, referintnos sempre als de bona fé, als que treballan per amor al próxim, son dignes d'admiració.

Contempleu als que predican ideas de germanor, d'autonomia, de llibertat, en l'ample sentit d'aquesta última paraula, las lluitas qu'han de sostenir envers els que no volen entendre'las ni menys acceptarlas; els disgustos que la defensa d'aquellas ideas els reporta, y us convencereu del sacrifici que s'imposan els que tal camí segueixen.

Fixeuvos ara en els que governan com á capdells d'un partit polítich, inspirantse en las ideas ditas, estudiant y treballant per portarlas á la realitat, y veureu á cada pas caurer els més sabis, els més treballadors, els que pujaren impelits, las més de las vegadas, per compromisos contrets sent d'oposició, obehint la caiguda, generalment, á disensions dels seus mateixos partidaris.

Y si considerém aquets mateixos polítichs dintre de las esferas més reduidas, ens trobarém que'l sacrifici es major, perque es major també la poca ilustració y educació cívicas, per compendrer y calificar els actes d'aquells.

Nosaltres enteném per política, y baix aquet sol concepte aquí la tractém, la que té per norma y fi, un alt esperit de respecte mútuu, que deslligada de tota passió y personalisme, mira solsament el benestar de l'humanitat, estudiant en benefici d'aquesta, y concretament al lloch ahont deu desenrotllarse aquella, totas las qüestions que en els diferents ordres de la vida, sian beneficiosas per l'individu. Lo que sigui contrari á aquets conceptes no pot actualment calificar-se de política. Han passat ja á la Historia, constituint una vergonya per ella, els fets que fa poch integraven la política, avuy en desús, escombrats constantment per ideas novas, que germinan per tot, aceptadas arreu, pels que pensan, com deu pensarse.

Sens dubte donchs, que deixant apart l'abnegació que porta en sí la política d'actualitat, la d'ideals factibles y profitosos envers un poble qualsevol, cal convenir que per esser polítich dels qu'ens referim, es precis estar dotat d'un sens nombre de condicions, entre otras, y sobre tot apart de las indicadas ants, de suficient serenitat per discutir y resoldrer, d'energia bastant per imposarse en casos concrets, y determinats, y de valentia per despreciar y sostenir els atachs dels enemichs ó dels indiferents.

Els polítichs que no reuneixin aquestas circumstancias, quedarán estancats en son camí, ó arrecanats per sempre més, continuantse en la llarga llista dels fracassats.

Fixeuvos, en prova de nostra acert, en lo que passa actualment á Fransa, y veuréu com en Jaurés discuteix ab tota valentia ab en Clemenceau las ventatges del socialisme radical, del qu'aquell n'es ferm adalit; y en un altre ordre de cosas, veuréu també l'energia, el coratge d'en Pressensé quan en plena Cambra y en defensa de la vritat y la justicia, un dia oblidadas y escarnidas, tracta cara á cara de criminal al general Mercier, fentlo principal responsable de l'injusta condemna d'en Dreyfus, y dihentli que hauria d'anar al illot de la Nova Caledonia á ocupar el lloch de presidari que aquet tenia allí.

J. Vidal Jorías

ÍNTIMA

Qué trista qu'es la vida, Filomena,
Duyent las ilusiones mortas al cor,
Mirant per tot la imatge de la pena,
Perdudas las dolsuras del amor!

Aquells jorns... ¿los recordas? En ma pensa,
¡Qué voltas hi apareixen! tan bells son,
Qu'en alas del amor ab goig se liensa
Mon cor al cel murmurant ton nom.

Y vola y vola y vora 'l cel s' atansa.
Alsa lo bras 'l toca... y 's desvaneix.
Calla y plora perduda la esperansa,
Y 's consúm, pobre cor, y defalleix.

Mos ulls vora tos ulls ¡quánta ternura!
Mos llavis vora 'ls teus ¡qué dolça mell!
Veniu, somnis d'amor y de ventura,
Retorneu la meua ànima á aquell cel.

Vull jugar ab la rossa cabellera
Del ser aquell qu' un jorn me va estimar,
Y estrenyentla en mos brassos falaguera,
Com altres jorns la vull petonejar.

T' estimo, Filomena, jets tan hermosa!
¿Vritat que may encar' t' ho havia dit?
¿Ni en lo moment aquell en que gojosa
Juntavas lo meu pit ab lo teu pit?

Mon cor no te pas boca, es ell qui ho deya.
Avuy que t' he perdut mon llavi ho diu.
Llavors acariciarte sols li esqueya,
Com l' auell á sa aymada dintre 'l niu.

Recordo qu' ubriacat per ta alegría,
Frisosa un jorn m' instares á cantar.
Llavors jo era felís, y l' arpa mia
No'n sab de riure, no, sols sab plorar.

Per xo vibra ma lira avuy qu' anyoro
Lo sol, un dia hermós, ara eclipsat.
Ben cert que jo no sé si canto ó ploro,
Al mirarne ma trista soletat.

Adeu, donchs, estimada Filomena,
No oblidis lo foll poeta que t' escriu,
Y t' veu y t' besa cent cops, l' ànima plena
De recorts qu' anirán ab ell si viu.

Si un jorn te contan que la mort airada
Portá l' ànima mia á altra regió,
No mostrin pas tos ulls blanca rosada
Que podria baixarne enamorada,
Y ferte assobre 'ls llavis un petó.

Joan Antich.

✱ ✱ Els castells de foch del Vendrell ✱ ✱ d' En Joan Toldrà ✱ ✱ ✱ ✱

Al parlar dels castells de fochs artificials de nostra festa major, ¿qui no recorda á un home petitó, sempre pensatiu, que de bon matí del dia de Sant Jaume se'l trobava dirigint la construcció del castell de tres pisos? Era En Joan Toldrà, el nostre *Matines*, el may prou alabat fill d' aquesta vila, era l' esperit d' aquells fochs, d' aquella admirable combinació de fochs de colors, coronats ab l' espurneig de sos cohets inimitables.

Aquells voladors que rebents s' enfilaven enlayre, deixant una columna de foch sostinguda desde l' arrancada fins qu' esclataven llensant un escampall de flocs de variats y brillants colors á una altura inverosímil, aquells cohets ja no 'ls veurem may més, eran l' ànima de 'n Toldrà, que volaren al cel ab ell.

Aquelles combinacions de rodas, ab sos capritxosos jochs y cabalístichs moviments, ab tant art y justesa construhidas, ja sols ne queda 'l recort; no es fácil que las tornem á veurer, perque d' artistes com en Toldrà no'n surten tan fàcilment. Morí l' artista, y ab ell pot dirse que moriren també 'ls inimitables castells de fochs de Vendrell.

Molts coneixian al *Matines* per sas rareras, pero pochos eran els que 'l coneixian com artista de gran valer. En Toldrà era un home que no donava importància á son talent, pequire ni ell mateix sabia 'l que valia. Anava sol, ben sol; ell mateix se construhia las eynas ab que havia de treballar en determinada obra, que portava á cap ab tota sa voluntat, hi posava á dolls sa ferma inspiració, hi encarnava tota sa ànima d' artista, y un cop acabada, llesta, la contemplava ab fruició y... l' abandonava per no recordarsen may més; sens pensar en explotarla, perque en son cervell no hi capia 'l comerciant, no hi havia més que l' artista, enamorat de la seva obra mentres la tenia per acabar. Bona prova n' es la construcció d' una arma de foch de sis trets que inventá y construhí al any 1854, quan las armas de foch, pot dirse, que 's disparavan encara ab pedra foguera. Molts anys després van ensenyarli, com una gran novetat, un revolver y 's concretá á dir:—Ja fa tants anys que vaig ferne un d' igual.—Y ab aixó va donarse per satisfet.

Al any 1846 va construir una màquina de vapor per moldrer blat, que funcioná fins que se'n va

cansar, que no tardá gaire. A casa son fill Francisco Toldrà, carrer de Jaume Ramon, encara queda alguna desferra de la primera màquina de vapor que 's construhí. Allí, en un recó del pati de dita casa, resta abandonat lo que podia valerli una fortuna.

Al any 1848 practicá estudis y ensajos de galvanoplastia, al objecte de platejar y daurar metalls, arribant á dominarla ab tanta perfecció, que sapigut pels principals argenters de Barcelona se'l disputaren perque 'ls hi ensenyés el procediment, emportantsen la preferència la casa Masriera, que explotá lo que ell no hi donava gran importància, y era que quan acabava una obra, dintre son cap ja n' hi bullia una altra, y la empenia ab tant calor y entusiasme que quedavan sens valor ni interès las que deixava enrera.

Com á escultor també sobressurtí; prova 'n son la infinitat d' imatges religioses que l' acreditan. Al any 1850 'n feu una per la casa Masriera que va ser molt alabada pels intel·ligents de Barcelona. Posteriorment modelá 'l misteri del assotament y 'l de Pilat, de nostra vila, el Sant Christ de Bellvey, dos Nazarenos, un per Vilanova y un altre per aquí 'l Vendrell. En fi, fora molt llarga la llista si havíam de ressenyar las moltes y bellas esculturas que sortiren de sas mans; tantas que fins en una iglesia de Montevideo s' hi venera una imatge de Sant Isidro, de gran merit artístich.

Sens dupte que en lo que més sobresurtí fou com á pirotècnich; puig ja al any 1842, ab motiu de las festas que Barcelona dedicá á María Cristina, se li encomaná un grandió castell de fochs que li valgué una extraordinaria ovació y moltes enhorabonas, per haver presentat per primera vegada á Espanya els fochs de colors. Tanta novetat causá que 'ls pirotècnichs no 'l deixavan de petja, perque 'ls hi ensenyés la composició d' aquells extranyos fochs qu' ells desconeixian.

Per aixó un vendrellench, acostumat ab els fochs d' artífici del nostre *Matines*, es forsa difícil que li agradin els d' altres pirotècnichs.

En Toldrà n' era mestre y deixeble d' ell mateix, tot en una pessa, puig que may ningú li havia ensenyat res. La seva intuició era tan gran, que li bastava veurer ó pensar una cosa per tot seguit, á copi d' estudi y d' enginy, la portava á la pràctica. Un cervell dotat de tanta intel·ligencia é inventiva, conduhit per mestres hàbils, qui sab ahont hauria anat á parar; pero per aixó calia que hagués nascut en un país que l' esser sabi y artista no fos una desgracia.

Morí al any 1899, tenintne 77 d' edat, després d' una vida purament d' artista.

Avuy, diada de la festa major de Vendrell, en que en tal dia com avuy tant admiravam els seus ramells de fochs, li dediquem nosaltres aquest ramellet de recorts á la sua memoria.

* *

Y per acabar, aquí va una anécdota:

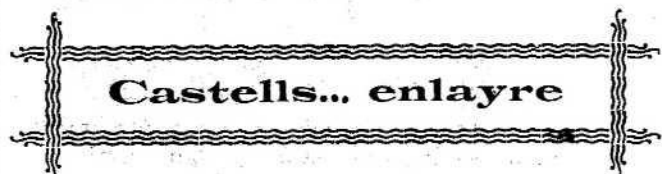
Las sevas ideas políticas avansavan també á las de la seva época: era republicà quan encara eran pochos els que s' ho deyan. Com á tal, els sufragis de sos convehins van portarlo al Ajuntament poch després de la revolució de Setembre.

Creient de bona fé que la administració municipal havia d' esser altra que no havia sigut fins llavors, no volgué ni seure en els vells sillons dels regidors, y 's feu portar á la Casa de la Vila una cadira de casa seva; pero ben prompte se va convencer de que, tarit-tarot, tot seguia com avans.

—Aixis anem?—va dirse un dia, y cridant á son fill Enrich, li digué:—Ves á la Casa de la Vila y porta la cadira.—

Y no s' hi acostá més.

Manel Roman.

La festa major era animada com cap any. La nota del dia havian sigut els *Xiquets*. ¿Com nó, si 's tractava d' una vila del Camp de Tarragona?

Amb el cap fet una olla de grills y 'l cervell desballestat pe 'ls espignets de les gralles, vareig ficar-me al llit, anyorant la santa calma dels dies feiners y propozantme fer una bona dormida... si la excita-

ció nerviosa que 'm dominava m' ho permetia y les matinales dels grallers no 'm despertaven.

Y velaquí ¡oh, pacientísim lector! que á copi de fer capsinades, d' invocar als déus de la sòn y de donarme bofetades pera foragitar als mosquits que 'm torturaven, el senyor Morfeu va lindre la amabilitat d' acullirme, mes ¡ay! ab circumstancies molt agravants.

Tot el bullit que 'l batibull de les festes me va estivar á les golfes, anava agafant còs á mesura que la son me dominava, y prenien les idees unes formes tan fantástiques y esgarrifoses, que més m' hauria valgut continuar despert.

Era 'l bullici de la festa major *elevado al cubo*, com deyam á estudi...

* *

Aquella plassa era gran, molt gran. Era com una plassa de toros inmensa, mes sense toros.

Els palcos, els *tendidos*, les *barreras* y contra *barreras*, tot, tot estava ple de gom á gom per una multitud abigarrada, pintoresca...

Portuguesos, francesos, inglesos, russos, italians, alemanys, xinos, japonesos, americans... en fi tota la humanitat terrestre estava allí representada.

Al palco de la presidencia hi havia dues persones y una bestia. Quina era aquesta no ho diré, perque... ¡no m' embolico! Les persones eren: una matrona vella, atrotinada, y un home jove... y qui vulga saber més, que vagi á Salamanca.

Tot d' una comensen á sortir pinxos y toreros ab aquelles formes afemellades que tan de fàstich me fan, y ja anava á fugir de la plassa, pensant que 's preparava l' espectacle *nacional*, quan veig vindre la mar de senyors ab totes menes de vestidures y ab un devassall de quincalla espatarrant.

Els pinxos y toreros se reuneixen al mitx de la plassa formant un bloch, y de repent sento unes gralles que comensen la tonada dels castells.

Y sobre d' un torero escarransit hi puja un vell decrepit, y sobre del vell un senyor ab moltes creus y... ¡á terra 'l castell!

Y tornan á probarlo y torna á caure tantes vegades com lo probaren, entre 'ls xiulets y un xibarrí de mil dimonis que movia el públich indignat.

Lo més bò del cas es que la meua fantasía 'm feya veure á n' els senyors que pujaven sobre 'l vell les fesomies dels polítichs espanyols. Moret, Montero Rios, López Dominguez, Maura, Romanones, Canalejas... Tots, tots probaren de pujar y tots caigueren de la manera més ridícula.

—Mes, ¿cóm es possible,—deya jo—que pugan aguantarse aquests castells, si 'l que 's para no pot aguantarse á sí mateix?

—Es que vosté no sab,—respongué una veu que no sé d' ahont venia—que aquests senyors no poden pujar més que á les espatlles d' aquell vell, encarnació del centralisme corcat...

* *

Y á les hores veig que comensa á surtir gent y més gent, banderes y més banderes, com si les festes de la Solidaritat catalana anessin á reproduirse dintre d' aquella plassa.

Y tot eren homes joves, sapats y ferrenys, amb una sèriat qu' imposava.

¡Y vinga surtir més gent! gent de tota mena de maneres, am barretines, saragüells, boines, calanyesos; una barreja eterogènia capàs de fer rodar el cap al home més seré.

Les gralles donaren la senyal de comensar els castells. Un inmens bloch de carn humana 's posa al mitx de la plassa voltant á una matrona colossal, la estàtua de la Llibertat illuminant el Mon, que hi ha á Nova York, que 's disposa á servir de fonament del castell, y tot seguit se li enfila á les espatlles un català que sembla un atleta...

Y, ¡amunt el castell!... A sobre la Llibertat y del català hi anava pujant gent y més gent, y quan el darrer ja casi 's perdía de vista, va pujarhi una nena encantadora, lleugera, brillosa, que arribá al cim entre 'ls aplaudiments y hurras dels espectadors...

Y les gralles tocaren les notes d' *aleta*, y la nena lleugera, brillosa, encantadora, desplegó una bandera que deya: ¡AUTONOMÍA!

* *

Y 'm varen despertar els grallers am les ditzoses matinales.

«No'n... volém de bacallà, de bacallà...» deyan les gralles.

Y'ls tabals feyen: Carrrrrrr!... Carrrrrrr!...(*)

J. Serra J.

Vaig veure una rosa com pel Maig floria,
vaig veure ses fulles
vessant ufanor;
després sols vaig veure marcides despulles
que'l vent arrastrava
ab frèstech remor.

Igual que la rosa també es nostra vida,
quan joves, coratje,
dolsuras, salut;
després la silueta de qui reb l'oratje
d'un vent que l'aboca
dintre l'ataut.

J. Soelias y Soelias.

La família en les festes

Una de les manifestacions que més relleu dona als vilatges de Catalunya es, sens dubte, la festa major. Mes no tan sols veyem llur característica en els espectacles que pera aqueixos dies organisen els veïns y societats seguint els dictats de llurs aficions y manera de sentir: religiós, artístich, de cultura, ó senzillament d'expansió y divertiment, sino que'l trobem en un aspecte més intim; y baix aquest punt de vista anèm a *parlarne*, si be sens enforçar en l'assumpte, car no es nostre intent, en aquesta ocasió, fer un estudi de les costums catalanes.

Aquestes festes, que considerem com l'exteriorització de l'ànima d'un poble, son quelcom més qu'un esbarjo perllongat; elles donen ocasió, y potser aquest sigui un dels motius que més contribuïren a celebrarles, d'acoblar les famílies que durant l'any se troban escampades per altres indrets, mantenint, aixís, ferm l'afecte vers el poble abont nasqueren els que un present de lluites per l'existència, ó l'enmaridar en altres poblacions té allunyats de la casa pairal.

Es senzillament hermós l'espectacle que ofereixen a l'hora del «lleuant de taula» les cases en el dia de la festa major, quan enrouant la llargaruda y, generalment, ben provehida taula, s'hi veuen juntes diferents branques de la mateixa soca familiar, quina, representada per unes venerables testes emblanquinades, no tant pe'l temps com pe'ls afanys en pujar y fer felissa a tota aquella descendència, semblan en aytals moments, sacerdots d'una religió quin deu sigui la Naturalesa en sa forsa creadora.

Oh, sí! contempleu-los y venerem-los a n'aquests vellets; ells fruïxen l'alegria del viurer veyent continuada, en llur família, la seva propia vida; ells gosan al contemplar la mainada destorbant ab son xerroleig les converses serioses de la gent gran, y privant ab son bellugueig que les tendres mirades y les dolses rialletes de dos sobrevinguts cosins, de diferent sexe, serveixin de telegraf de senyals d'una banda a l'altra de la taula.

Oh, sí! conreuhemles y fomentemles aqueixes festes; elles serveixen de llas d'unió entre 'ls homes de una mateixa família, que separats pe'ls quefers, y qui sab si per diferencies d'apreciació en assumptes que a la família perteneixen, venen a depositar en aqueixa taula, altar de pau y germanor, les rancúnies que sens aquesta festa covarien en son cor per faltarlloshi la ocasió de comunicarse.

Procurém que la família, aqueix important nucli en la gradació de les agrupacions mundials, conservi son merescut lloch d'honor en la vida dels pobles; ella fa que sigui desitjada y esperada ab afany la festa major, pera tenir ocasió d'afermar y sagellar els vincles de confraternitat entre 'ls fills d'un ma-

teix poble al retrovarse en ell després de llargues ausencies. Benehides siguin les festes majors si per elles veyem respectada la vellesa y enlayrada la població al venir a rendirli homenatge, com a prova de que no se la menysprehna en el desterro que la vida, en son fluctuar etern, imposa al home que, en busca de mes bon benestar, se veu obligat a deixar afeccions que tant com son volgudes son referinades ab més xardoroses mostres d'alegria al veures de nou en la llar dels avis, en la casa pairal.

Nosaltres, els qui desitjem veurer als Estats reduhits a la mínima expressió de governament, posém sobre nostre com a única autoritat natural y veritable als vellets que, tot amor y sentiment, riuen plorant, sentint continuada la seva propia vida, en llur família, que tenen al entorn de la llar en els dies de festa major.

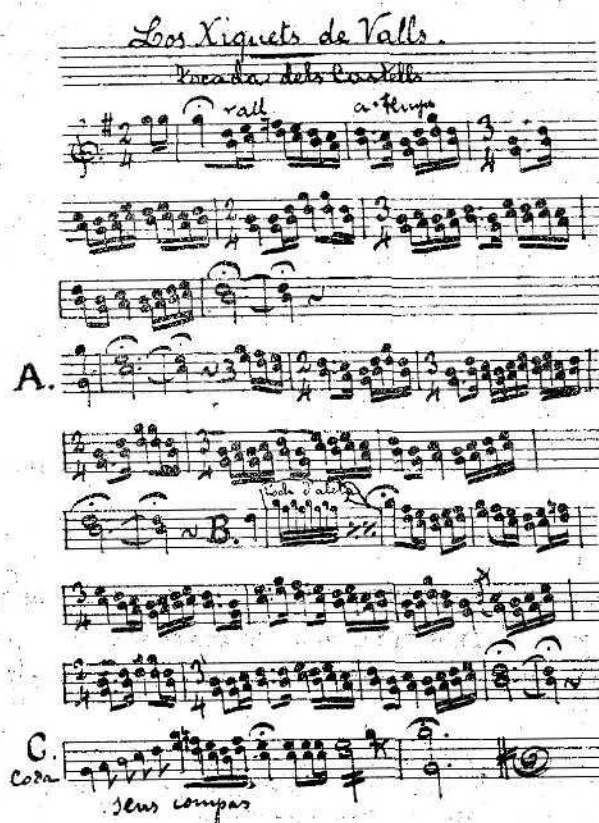
J. Ramon y Soler.

En surtint d'ofici

Els Xiquets de Valls aixecant sos castells a la Casa de la Vila.

Aquesta música dels castells es una transcripció que de la tonada en feu nostre compatrici l'eminent violoncellista Pau Casals.

EL PILÀ DE SIS

FRAGMENT del quadro penadesench que obtingué'l premi del Ajuntament de Vilafranca en el Certàmen literari celebrat en dita vila per la festa major del any 1903.

Las grallas comensaren la característica tocada dels castells, y'l Tomaset, el millor equilibrista de la Colla, apoyant el peu dret a la faixa del Cisquet, y las mans a las espatllas, se li enfilà a sobre tot dihentli:

—¡Fort va, Cisquet!...—Y veyent al Felix que arribava tan decidit, continuà:—Aquí tens al Felix: ánimo, que la Feliseta es teva!...—

El Felix, d'una estrebada, se tragué l'americana y l'ermilla, que donà a un *xiquet*, y atansantse al peu del *espedat*, s'introduhí per entre aquell enredat llenyar de brassos y, com si fossin estanallas, las sevas mans, de forta y segura grapada, quedaren aferradas als genolls del Cisquet, mentres li deya:

—¡Animo, fill meu!... ¡Aguanta ferm, que la Feliseta t'hi contempla!...—

El Cisquet no contestà; pero sí dirigí una enternidora y expressiva mirada al Félix que li feu expurjar els ulls. ¡Que'n deya de coses aquella mirada!

En tant, las grallas, anavan tocant, eixint d'ellas unas notas tan trémulas y llasmosas, que més semblavan gemitos que altra cosa: y'l *quart* se colocà sobre'l Tomaset, y'l *quint* anava pujant, seguit de l'*Encaneta*, que feya sa penosa ascensió, sense gosar dirigir la vista a baix, aguantant l'alé, temorós de que'l seu mateix respir pogués desfer el castell ants d'esser terminat.

—¡Animo!... ¡Amunt!... ¡Aguanta, Cisquet!...— cridavan de per tot arreu.

Y l'*Encaneta* anava pujant, poch a poch, assegurant son petit peu nú al ventre de las camas, y emotllant sos brassos als cossos dels que trobava a son pas, lo mateix que branquilló d'eura trepadora per soca de pollanera...

De quant en quant, petites convulsions, com si fossin esgarriansas de fret, feyan trontollar tot el pilà; pero no era res: el Cisquet se redressava, y'l castell tornava a quedar equilibrat, ferm, segur.

—¡Va fort, va fort!... ¡Amunt *xiquet*!... ¡Ara!... Ja es a dalt!...—Y las grallas emitiren el toch d'*aleta*; aquella nota prima, estrident, sostinguda de cop y trinada després, acompanyada del redoble dels tímabals, qu'es la senyal de que l'*Encaneta* ha arribat al cim y que'l castell queda terminat, y ressonà un ai-xordador aplaudiment y's reproduhiren las exclamacions y crits d'entusiasme.

—¡Al balcó!... ¡Al balcó!...—cridaren de sopte alguns, generalisantse ben prompte la petició de que l'esbelt pilà de sis fos portat al balcó de la Casa de la Vila.

—Sí, sí!... ¡Al calcó, al balcó!...—segui cridant tothom.

Y'l pilà, aquella estranya xemaneya de fàbrica, comensà a moures poch a poch, pero ab seguritat envers el balcó, y'l Cisquet, perque vegessin qu'en-cara li sobrava brahó y coratje, despreguá una de las mans que tenia aferradas a las pantorrillas del Tomaset, l'apoyà a sa cintura, y ab una sola mà continuà fins que l'espedat signé arran del balcó, entre 'ls entusiasmas aplaudiments de la gran gentada; y una volta allí, la senyora del Alcalde, que's trobava al balcó, ocupat per un bell estol de senyoras y per las Autoritats y convidats, allargà 'ls brassos al petit *Encaneta*, qui, somrihent, s'hi deixá caure, y després el *quint* saltá també al balcó, y'l *quert* s'aferrá fort als ferros de la barana y allargant la cama al Tomaset, aquest s'hi agafá y tots dos pujaren també al balcó, deixant sol y descarregat al Cisquet, que sobressurtia per demunt de tothom, victorejat y aclamat per tothom.

Y'l fort sócul s'esllevisá desfentse com per encantament, y'l Cisquet, al saltar a terra, se trobá en els brassos del Félix de la Gleva, que eternit, boy plorant, li deya, tot estrenyentlo amorosament contra son pit:

—¡Molt bé, fill meu!... Ets un plansó de nissaga forta, que sens duple serás un fort y ferm arrimo per la Feliseta!

(*) Aixís ho diuen al Vendrell.

—Oh, sí... Ella es qui m' ha donat coratje, ella; que's trobava tan alta, que hi tingut de fer el *pilá de sis* per arribarhi.

R. Ramon y Vidales.

La mort de la Veritat

Quan vingué al mon la Vritat esperada ab candeletas pels homes bons, varen ferli una arribada de Reina. Las músicas pels carrers tocavan himnes de festa, las campanas, brandejant, també a la seva manera desconcertada, entonavan uns cants d' un tenor alegre. Per tot arreu grans balladas, concorregudas carreras, simulacres militars, castells-de-fochs al capvespre; la gent se tornava ximpie per obsequiar la gran Reina que venia a dar lliçons a l' humanitat entera.

Pero... com las cosas bonas per alguns son a l' inversa, va mirársela ab mals ulls l' altra part, la gent dolenta, puig que ab la gran claretat que pel mon, Vritat va extendrer, era impossible amagar las sevas cosas malfetas.

Desseguit van reunir-se tots els malvats de la terra, y ab l' intent vil de buscar un medi per ferla perdre, van pacta' ab l' Hipocresia y li declaran la guerra.

Un dia que la Vritat refiada y satisfeta dormia en son illit reyal niu d' honradés y puresa sense temer res de mal, perque qui no'n fa no'n pensa, va anarhi l' Hipocresia poch a poquet, de puntetas, va emprovarseli 'l vestit, veu que li cau bé y se 'l queda.

¡Ah, nom de Deu! quan el Vici, la Maldat, l' Odi, l' Enveja, l' Ignorancia y l' Egoisme van sapigué aquesta treta!... diu que van fé una gatzara may vista sobre la terra. Ja era per ells lo festi de tan empenyada guerra; ja havian guanyat el plet iquin triomf per la gent dolenta!...

Des llavors, la Vritat, va sense vestit, pobreta, es clar, se'n dona vergonya d' anar pel mon indecenta. Pero l' altre, acompanyada de sas amigas funestas, ab un descaró complert y un cinisme sense exemple, fa discursos de Vritat, no's cansa may de prometre per més que sab que 'l que diu ho tindrà de quedá a deure.

Y com que tothom la creu perque costa de coneixer, puig que 'l vestit li escau molt y té *labia* y es discreta, ¡fills! se passeja pel mon com si fos a casa seva.

Joseph Gay.

Molts son avuy, els que's dedican a la explotació de la ignorancia per medi d' una vareta de avellaner, de pollancre blanch, de pomera, de tronxo d' escarxofera, etc., etc., pera 'l descobriment d' aigües, atrevintse no tan sols a aixó, si que també a determinar la fondaria a que passa y la direcció en que corrà.

Desde 'l sigle XI que venen multiplicantse, y avuy, son encare admirats per molts, que sem-

pre jutjan maravillosos, tot lo que no poden comprendre.

Las formas de la vareta, aixis com la manera d' usarla son molt diverses y apropiadas al gust de qui la maneja; més com creyém seria darlosi importancia que no mereixen, ens abstenim de tractar fins de las més corrents.

Acás devém atribuhir a un poder sobrenatural els efectes maravillosos d' aquells bastons? Es que devém creurer en lo que sostingueren alguns y que ha sigut refutat per molts, de atribuhir la causa, al efecte de las exalacions terrestres y de las emanacions eléctricas y magnéticas?

Lo que si creyém, y sens cabrens el més petit dupte, es que 'ls que's valen de tal bastonet pera determinar els manantials, no fan més que explotar al ignorant que necessita aigua en sas terras, pera satisfer distintas necessitats, tan humanas com de cultiu, com d' industria pecuaria, que's troban en semblant cas que 'l malalt que creu y segueix els més extranyys remeys dels curanderos. Lo pitjor es que degut en gran part a las moltas confidencias ab que comptan, fan posar al ignorant, més confiança en el curander que'n el melje, que està seguint y tractant degudament tot el curs de la malaltia. Després vé alló de que si 'l malalt mor, es culpa del melje, y si cura es degut, única y excludivament, als prodigis del curander.

Cosa semblant passa ab els *Neptuns* de que 'ns ocupem. No vos dirán may que en tals pous tingueren que enfondir duas ó tres voltas més la profunditat qu' ells havian senyalat per medi de la vareta; ni tampoch els cassos d' haver tingut de deixar l' obra, cansat el propietari de gastar sens trobar l' aigua desitjada; mes sempre us farán recort dels pochs treballs que pel resultat en ells obtingut, ha aumentat sa fama d' endavinaire d' aigües.

Podria creures més ó menys en aquesta gent, si 'ns demostrassin la existencia d' aigües subterránias fixantse en las condicions de terror, en las posiciones topográficas del mateix ó en la vegetació expontánia, etc., puig es sapigut que may trobarém aigua en terrers pedregosos, si per sota d' aquests no hi ha una capa d' argila. Lo mateix s' observa en las montanyas formadas per banchs de rocas calissas, perque las filtracions tenen efecte fins trobar una capa que las retengui.

Ahont volen trobar l' aigua que baixa de las montanyas sino en las valls y en las planas?

Indican la existencia d' aigües subterránias, certas plantas, tals com trebol aquatich, jonch aquatich, créixens, gojat ó baldiró, ulmaria, qua de caball y otras; mes en molts cassos, encare que hi hagi abundancia d' aigües, no's veu cap de ditas plantas, degut a haverhi una capa de ferrer impermeable per sobre 'l manantial, que priva la sortida dels vapors d' aigua a la superficie.

Sens dupte que alguns dels que volen presentarse com a sers privilegiats, saben molt millor que nosaltres tots aquells senyals, quins coneixements han adquirit practicant la tan ridicula operació de la *vareta mágica ó de virtut*, que se'n diu; mes desde 'l moment que amagan aquells coneixements pera atribuir el mérit a un instrument que tan sols pot servir com a... tal bastó qu' es, deuen esser despreciats ara y sempre per tothom que sia amich del progrés y enemich de lo que la ignorancia atribueix al *art de la bruixeria*, sempre que aixó sia fill de la falta de conciencia per part dels que l' exerceixen.

Joseph M. Ribas.

ERA DE NIT...

En las efemérides de la propia vida individual, casi tothom ceté en la memoria, d' una manera concisa é indubitable, la fetxa inicial de llur existencia: el dia del seu naixement.

Ab freqüencia sentireu dir: «Vaig neixer en tal dia.» «Cumpleixo anys en tal fetxa.»

He reparat que aquestas citas s' emiteixen ab fredor, com si res més volguessin referir en aquell punt del temps.

Las fetxas se perden y esfuman en el transcurs dels dias en la incessant revolta y maror del pasat. No hi ha ornaments ni comentaris. Las citas se fan escuetas y peladas com els jonchs de baix a mar.

Pero si volen admirar un detall d' observació en la sorpresa d' un amich, no tenen més que formularli aquestas senzillas preguntas, a boca de jarro, al que invoqui llur fetxa de *marras*:

—¿A quina hora va neixer vosté? ¿Qué va passar aquell dia?—

Ah! aixó si que, fillets de Deu, es una escopetada. Ningú ho sab.

Poden contarse ab els dits de la mà els que se hagin enterat d' aquestas informacions meticulosas.

Quan jo vaig lograr imposarme de l' hora en que va escaurer mon primer patarrell y del aconteixement més notable del dia d' *autos*, ja havia plogut molt, ja havia entrat en quinta y lluhia cabells blanchs.

Aquestas cosas que semblan trivials son difícils d' investigar y no tots arriban a poderho aclarir per grans estudis que's fassin. Per lo que a mí toca, confesso ab ingenuitat que vaig lograrho després de alguns quinquenis de vida y en condicions y circunstancias tan raras com inesperadas.

Y la revelació tingué lloch al Vendrell en una nit freda, la del 18 de Febrer de 1890, fosca com la gola d' un llop y en la cantonada de l' abeurador llarga y 'l carrer Nou. Personatjes el *relator* y l' *interfecte*.

Avans de continuar tinch de presentalshi 'l meu estat d' esperit.

Al abandonar el Vendrell pera emanciparme de Europa, deixava la vila feta un aixám d' activitat que dava joia.

A Sant Salvador sempre hi havia bastiments al ancla vomitant fusta de Civitavechia ó engolint carregaments de ví pera las Américas. La platxa era un formigueig de gent enfeinada. En la vila retrunyia un martelleig de boters y ferrers ab un soroll que sabia a gloria. Prou se veyia en las caleixeras que talment semblava que arrimavan las doblas de quatre.

Durant els diumenges el tratzit se feya penós pels carrers. Cambiavan de mans moltas pilas de duros en jornals y tothom traginava una satisfacció de treball que encantava. ¡Quin Vendrell més hermos quan vaig deixar-lo per primera volta!

Després de dotze anys d' ausencia la vila dels meus amors constituia un profund desencant. La prosperitat sigué trocada per una decadencia que s' accentuá en anys posteriors, fins a convertir el Vendrell en el *poble gris* d' en Rusinyol.

Si 'l sentiment filial me 'l sentia intens al abrassar als meus, en cambi l' orgull de poble, la vanitat vendrellenca experimentava una decepció que mortificava.

Pochs, contadissims dias, devia jo permaneixre a la vila, ahont tot estava cambiat menys els edificis, y entra las infinitas sensacions de sorpresa, la d' aquella nit de Febrer sigué de *órdago*.

Sense concibició del temps vaig despedirme d' una familia amiga a altas horas de la nit, y de sopte, al sortir de la casa, me trobo al mitj del carrer en la obscuritat més espantosa. En el sigle de la llum me trobava completament a las foscas.

Temptacions m' assaltaren de trucar a la porta amiga y renunciar l' anar-men a casa; pero la divina Providencia, que sempre vetlla pels ignocents, me feu sa miraculosa aparició en forma de Sereno.

Com que pera mí la situació era anormal, vaig dirigir al nocturno aquesta imploració:

—*Quiere usted hacerme el gran favor de acompañarme hasta mi casa?*—

Aquell home, al sentir un llenguatge que no era el de la vila y que jo vaig emprar per la costum de dotze anys de no parlar català, va plantificar-me la llentana davant de la cara enlluernantme, més que pel raig de llum ab que 'm projectava, per haver jo descobert al *papu* de la meua infància: ¡al Anton Sereno!

Els anys que tot ho havien modificat; en el vèrtich que jo havia passat en la América, aquell home havia permanescut inamovible per dues generacions de vendrellenchs, encenent y apagant fanals, enterrant als que desapareixien de la vida y cantant las horas y 'ls quarts de la nit.

¡Quin bullir d'idees, de recorts y de cabilacions s'agolparen en la meua ànima, mentres caminavam silenciosos pels carrers Alt y Major! L'Anton Sereno era pera mí una Institució; pero institució que ja trontollava; que portava la llansa per ajuda més que per defensa.

Al arribar al cap de l'abeurador de las Quatre fonts, no vaig poguer resistir més el mutisme.

—¿Que no 'm coneixeu, Anton?—

Altra vegada 'm plantificà la llentana a la cara; se feu uns passos enrera y declarà, en bona fè, no sapiguer qui era jo.

—Soch el Sapet dels Omellons!—

L'Anton estirà la cara, obrí uns ulls com unas taronjas y feu una mica de pausa com revivint penes perduts, com si desenterrés quelcom del temps passat que despertava 'l seu entusiasme.

—El dia que tú vas neixer,—digué al fi—vaig anar a buscar la llevadora, y al cap de vall, no vas sortir del niu fins a la tarde.

—¿Y com es que us recordeu de tal incident si precisament a las tardes vos sempre dormiu?

—Perque aquell dia va arribar de Lisboa el Joannet Rajolè que venia de conferenciar ab en Prim, y mentres m'estava fent el quènto a dugues portas de casa teva, va sortir la Dolores Candi y 'm digué: «Ja ho veyeu, Anton, ab tanta pressa que m'heu vingut a buscar y... ¡fins a las quatre de la tarde!» «¿Y qué ha vingut? «¡Un nen com una poma!»—

Y aquella poma xamosa es ara la carabassa que ha escrit aquest romanso pel número extraordinari del dia de Santa Agna.

J. Aixelà.

Habana, Juny de 1906.

LA GRAN SARDANA

Fills d'Iberia! desperteu!
La vostra honra us ho demana.
Quan a plassa tots sereu,
ballarem la gran sardana.

No us hi penseu!
Veniu, germans, que dansa més galana
no trobareu!

Ab les mans estrenyereu
la que us dem de bona gana,
y an el sol vos colzareu
de la terra catalana.

No us hi penseu!
Veniu, germans, que dansa més galana
no trobareu!

Y aquell foch que copsareu
durà flors a l'erma plana
y omplirà de fruits, arreu,
tota l'ampla terra hispana.

No us hi penseu!
Veniu, germans, que dansa més galana
no trobareu!

E. Guanyabens.

ÍNTIMA

Aixís te vull, aixís, acostat més... més aprop,
que senti en mon rostre la ardencia de les teves
alenades, y m'omplenin el cor de goig y de
ventura...

Acostat més... més aprop, com altres vegades,
y que entre 'l xerroteix de paraules dolces

quedis condormida de plaher, y jo, llavors,
acotaré ma cara sobre la cara y't despertaré am
les ardentes alenades de mos petons.

Deixa que jo'is me mire en tos ulls negres,
molt negres, tant com l'abim cap ahont me tires;
deixam escoltar la dolcesa de ta veu; deixam
sentir prop de mon cor els batècs del teu,
y aixís, ben acostats, bateguin al unisson...

Mes, si jo ja ho sé que no 'm vols, y que no
m'estimes; si ja ho sé que m'enganyes, y que
tos petons y tas caricies, tot es passió fingida;
pero n'es tan gran, tan inmens el plaher que
mon esperit respira, que vull y desitjo que me
enganyis aixís sempre, sempre!... tota ma vida!

P. Plana Mañé.

CRONICA

El present número, com ja presumiran nostres
lectors, es el que deuría correspondrer al dissapte d'
aquesta setmana, quina surtida avansém ab motiu
de la festa major; que desitgem a tots nostres co-
vehins la passin ab salut, pau y bona armonia.

En aquest número extraordinari, y en lloch pre-
ferent, dediquém un recort a la memoria d'En Jaume
Ramon y Vidales notable escriptor y cronista que
fou d'aquesta vila.

Nostre distingit compatrici En Jaume Carner y 'l
conegut publicista y expert escriptor En Joseph Ro-
ca y Roca, amich que fou de tota la vida d'en
Jaume, ens han honrat ab notables treballs dedicats
a la memoria del ilustre vendrellench, que morí
precisament ara fa sis anys, en 21 de Juliol de 1900.

El retrat que publiquem hem tingut d'extreure'l
d'un grupo fotogràfic de familia, puig com la ca-
racterística d'en Jaume Ramon, era la modestia y
poch amich d'exhibicions, desde la seva juvenesa
no se havia fet retratar. Per aixó hem tingut de pro-
curans el retrat de la manera qu 'm pogut, no com
hauríam volgut, y gracias a la experiencia en foto-
grabats de la casa Furnells de Barcelona, hem pogut
obtenir el clíxé que publiquem.

Nostres lectors podran veurer en el present nú-
mero una curiosa carta en vers del eximi poeta En
Joaquim M.ª Bartrina, mort prematurament per di-
sort de las lletres catalanas, endressada a En Jaume
Ramon, ab qui l'unia ferma amistat. L'original de
dita carta, com també altres originals del gran Bar-
trina, els guarda com reliquias la familia Ramon.

Dels setze treballs literaris que conté aquest nú-
mero, tretze van suscrits per firmas d'autors ven-
drellenchs, algunes d'ellas prou conegudas dintre
la literatura catalana y algunas altres de joves prin-
cipiants als qui alentém pera que continúin el co-
reu de las lletres catalanas. Pocas vegades s'haurán
vist aplegadas en una mateixa publicació tal nom-
bre de firmas vendrellencas; sentint que 'ns hagin
tingut de quedar en cartera alguns treballs que ani-
rém publicant en números successius.

Grans mercès a tots.

Avuy a la nit, després del castell de fochs, en els
jardins del Tívoli hi haurá concert, en el que la or-
questa «La Vendrellenca», executarà escullidas
composicions.

En els mateixos jardins, demá y demá passat, ab
la propia orquesta, s'hi donarán també concerts
avans dels balls públics que a la nit tindrán lloch
en la sala del propi establiment.

En el concurs de maquinaria agrícola celebrat
últimament a Lleyda, ha obtingut una medalla nos-
tre particular amich el conegut lampista d'aquesta
vila Joan Vidal y Socías per la ensofradora de sa
construcció «La Económica».

Nostre enhorabona.

Per els balls de societat que celebrarán dissapte

els Casinos «Circo» y «Centre Industrial», están con-
tractadas, pera 'l primer la orquesta d'aquesta vila,
y pera el segon la del Arengadetas de Vilafranca.

Hem rebut un prospecte del Centre Industrial de
la vehina vila de Arbós, en el que notifica al públich
que l'Ajuntament, secundant la iniciativa de dit
Centre, y de conformitat ab els desitjos manifestats
en exposicions firmadas per gran nombre de vehins,
ha determinat celebrar la festa major d'aquella vila
en el quart diumenge d'Agost, que enguany s'escau
els dias 25, 26, 27 y 28 de dit mes.

Próximament se confeccionará 'l programa dels
festetjos que se celebrarán.

En el concert que l'«Orfeó Vendrellench» donará
el dia 27 a la tarde en la sala del Tívoli, se executarà
el següent programa:

Primera part.

HIMNE A LA SENYERA.	<i>Pujol.</i>
FUM, FUM, FUM. (cansó popular).	<i>Pecamins.</i>
EL MESTRE, (cansó popular).	<i>Pecamins.</i>
LA GATA Y EN BELITRE.	<i>Pujol.</i>
ELS PETITS ESTUDIANTS.	<i>N. Freixa.</i>
LA MARE DE DEU.	<i>Nicolau.</i>
AVE-VERUM.	<i>Mozart.</i>
LO NOY DE LA MARE.	<i>Nicolau.</i>

Segona part.

LAS FLORES DE MAIG.	<i>Clavé.</i>
L'EMIGRANT.	<i>Vives.</i>
DIUMENGE.	<i>Dalcroze.</i>
L'ÀNGEL DE LA SON.	<i>Lamotte</i>
ELS TRES TAMBORS.	<i>Lambert.</i>
LA MORT DEL ESCOLÀ.	<i>Nicolau.</i>
PATRIA NOVA.	<i>Grieg.</i>

IMP. RAMON GERMANS Y NEBOT.—TEATRO, 18, VENDRELL.

UN BON CONSELL

Si per la Festa Majó
menjant gall ó bé capó
vos sentiú la panxa mala,
prenéu la gran **Aigua Xala**
que posa 'l ventrell a tó.

La trobaréu de venda a la confiteria de cal
Pau Mata, carrer Alt, 13.

Sastreria de Fran.^{co} Guitart

Plassa Vella. — VENDRELL

En dit establiment hi han arribat tota classe de
géneros per la present temporada d'istiu.

Trajes de fil, desde 15 a 40 Ptas.

Trajes de llana, tant en color com en negre
desde 25 a 100 pessetas.

Assurtit de americanas de alpaca de tots preus

Preus limitadíssims. — Ventas al comptat

Hidráulica Reusense

FÁBRICA DE MOSAICS HIDRÁULICS

JULIVERT Y AULÉS

Pedra artificial y granet

En VENDRELL: Dr. Robert, 8.
En REUS: Dr. Robert, 17 y 19. (Plassa de Sant Narcís.)

Festas Majors

Programas, taquilla y entradas pe-
ra balls, concerts y funcions teatrals.

Imprempta Ramon Germans y Nebot. — Teatre 18, VENDRELL

ANUNCIS

Dipòsit de Carburo de calci superior

Ventas al per major. - Preus reduhits

Guanos per sembrats y vinyas
Nitrat de Sosa. - Primeras Materias

Farinas, grans y despullas de tota classe

Joseph Vilanova

Carrer de Montserrat, 11 y 13. - VENDRELL

J. Romeu Escofet

Fábrica de Productes ceràmichs al vapor

Teulas vidriadas y comuns. - Escatas pera cúpulas.
Mosáichs ceràmichs incrustats al foch.
Rajolas de Valencia. - Mahons prempsats rojos.
Mahons refractaris. - Mahons esmaltats.
Cayrons y cayronets. - Llosas de Gré pera aceras, etc.

Plassa de la Universitat, 6. - BARCELONA

Representant en Vendrell: D. ANTON MARTORELL

Ferro-carrils de M. à Z. y A.

AGENCIA OFICIAL DE

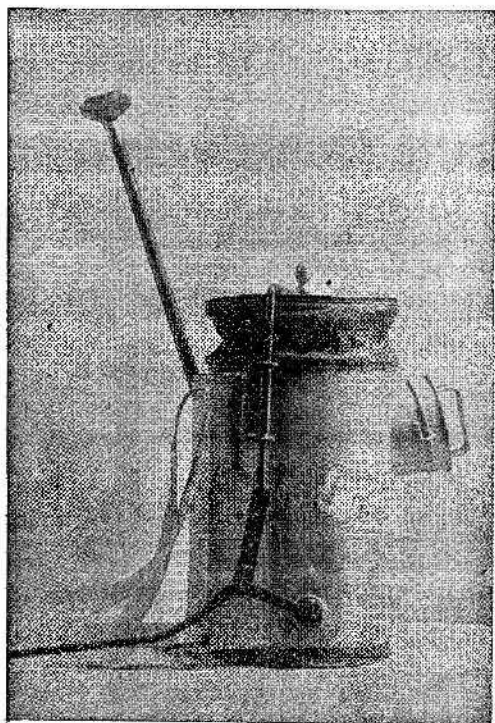
Transports y Acarreus

DE
Aixelà y Gesti

(La més antiga de aquesta vila, fundada al any 1848.)

Participa á sos nombros y antichs parroquians que además del servey establert en combinació ab totas las Agencias terrestres y marítimas d' Espanya y extranger, ha creat un nou servey ràpit de recados y petits paquets desde domicili á domicili, en condicions molt favorables pera els seus parroquians.

VENDRELL Doctor Robèrt (Casas Novas), 24 y despatx de la Estació.

LLAUNERIA Y LAMPISTERIA

de
F. BADIA

AGRICULTORS: Si teniu necessitat de comprar màquines de ensulfatar y ensofrar, ne trobaréu dels mellors sistemes tant del país com extrangeras, en aquest establiment.

Pessas de recambi de tota classe

Gomas de las mellors marcas. Prontitut y preus econòmichs en las reparacions y demés articles del ram.

VENDRELL

24 - Carrer Alt, número - 24
prop la plassa de Pi Margall

Sastreria de Gil Boxadós

VENDRELL

TEMPORADA DE ISTIU

Grans assortits en géneros de llana, alpacas, drils, etz. pera la present temporada.

Variat y elegant assortit d'ermillas fantasia, alta novetat.

FABRICA DE GUANOS

Primeras materias per abonos

GUANOS ESPECIALES
pera vinyas y cereals

Anton Trillas

Carrer de Montserrat. - VENDRELL

Nova máquina pera ensofrar, sistema "Vives" La Catalana

Sens rival en sas similars per la economia de sofre y de trevall degut á sa presió y mecanisme sencill. Solides, elegancia y preu módich.

La no menos acreditada ensofradora VERMOREL

LA UNIVERSAL

Pulverisador per vinyas y arbres, ab premi y diploma de S. A. R. la Infanta D. Isabel.

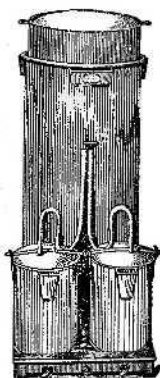
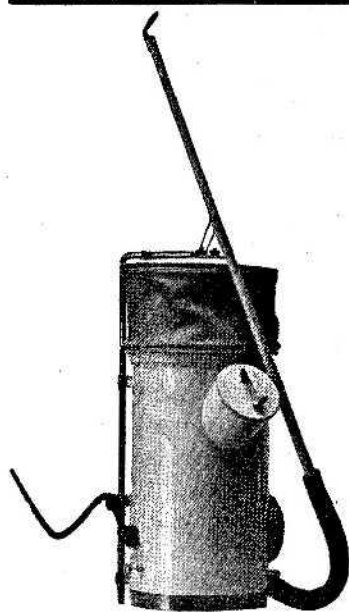
Pulverisadors VERMOREL

Aparatos automátichs sistema «Vives» sens válvulas ni aixetas, pera la producció del gas acetilé. Es el de més acceptació dels avuy coneguts.

Carburo de calci de 30 á 45 céntims segons partida.

Lampisteria de Joseph Vives y Ramón

Dr. Robert, 6. - VENDRELL

Máquinas de cusir y de fer mitja

Venda, compra, cambi y arreglo de tota classe, marca y sistema

Salvador Torras

Mecánich establert desde 1ª any 1882

Venda de máquinas

SINGER, WERTHEIM

y altres sistemes

DESDE 8 DUROS

VENDA DE MAQUINAS DE FER MITJA

dels modelos mes moderns

Desde 30 duros

VENDA A PLASSA SENS FIADOR

Aquesta casa proporciona trevall á sos clients

Dirigirse: Carrer dels Banys Nous, núm. 16. - BARCELONA

NOTA.—El propi Sr. Torras passará per aquesta vila proximament